

Jak robić notatki wizualne?

krótki opis scenariusza

Scenariusz dotyczy zagadnienia związanego z nauką efektywnego notowania, tzw. notowania (myślenia) wizualnego. Przy okazji prezentacji tej techniki scenariusz odwołuje się do zagadnień związanych ze zmianą klimatu.

pytanie kluczowe

Jak narysować kryzys wyobraźni?

cele lekcji (w języku ucznia i uczennicy)

- dowiesz się, czym jest notowanie wizualne, i poznasz przykłady notatek wizualnych
- dowiesz się, czym jest zmiana klimatu
- przećwiczysz robienie notatki wizualnej

związek z podstawą programową

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół § 1 pkt 1. lit a

metody

- praca z filmem
- elementy wykładu

formy pracy

- praca indywidualna

autorka

Sylwia Międzybrodzka

przedmiot

godzina wychowawcza

czas trwania

45 minut

poziom nauczania i klasa

szkoła podstawowa: klasy VII–VIII, szkoła ponadpodstawowa

zagadnienia edukacji globalnej

- zmiana klimatu
- zrównoważony rozwój
- produkcja, konsumpcja i odpady

środki dydaktyczne i materiały

- film *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://bit.ly/UczSieMowDzialaj> (5:50)
- kartki papieru, przybory piśmiennicze (kredki, pisaki itp.)
- załącznik

Przebieg zajęć

Przed zajęciami poproś uczniów i uczennice o przyniesienie (lub przygotowanie w domu przed lekcją, jeśli odbywa się ona w formie online) papieru oraz przyborów piśmienniczych (kredki, pisaków, cienkopisów itd.)

Prawdopodobnie poruszałeś/poruszałaś wcześniej ze swoją klasą zagadnienia związane ze zmianą klimatu. Może się okazać, że pewne informacje trzeba będzie młodzieży przypomnieć. Jeśli nie czujesz się do końca pewnie w tym temacie, wiesz, że musisz uzupełnić swoją wiedzę, skorzystaj np. ze stron: Centrum Edukacji Obywatelskiej, *Klimat*, <https://globalna.ceo.org.pl/tematy/klimat> lub Nauka o klimacie, <https://naukaoklimacie.pl>.

Wprowadzenie

1. Przywitaj się z klasą, wykonaj niezbędne czynności organizacyjne.
2. Spytaj uczniów i uczennice, jakie stosują metody, aby jak najlepiej i najszybciej opanować jakiś materiał.
3. Prawdopodobnie usłyszysz, że twoi podopieczni i podopieczne czytają materiał, który muszą zapamiętać, m.in. z własnych notatek.

1 minuta

2 minuty

3 minuty

Spytaj wtedy, w jaki sposób robią te zapiski: na lekcjach, w domu?
Dopytaj o szczegóły, jeśli odpowiedzi są ogólne lub pojawiają się jakieś określone sposoby, np. mapy myśli.

Praca właściwa

4. Powiedz uczniom i uczennicom, że dziś przedstawiś im jeden ze skutecznych sposobów na robienie notatek, a zarazem na zapamiętywanie materiału: notowanie wizualne. Krótko wyjaśnij, na czym ono polega.

Notowanie wizualne jest nazywane rozmaicie, wydaje się jednak, że najlepszym synonimem jest sketchnoting (z angielskiego sketch – szkic, noting – notowanie). Autorem tego określenia jest Mike Rohde, który napisał książkę *The Sketchnote Handbook*. Od tamtej pory samo określenie oraz metoda robią coraz większą karierę. Notowanie wizualne to „mieszanka pisma ręcznego, rysunków, ręcznej typografii, kształtów, elementów wizualnych takich jak strzałki, pudełka, linie”*. W Polsce coraz szersze grono osób zajmuje się profesjonalnie sketchnotingiem i jego rozmaitymi formami.

Jest ono uważane za skuteczny sposób zapamiętywania z wielu powodów. Przede wszystkim angażuje osobę tworzącą (ale i odbiorcę/odbiorczynię, jeśli ten sposób notowania jest wykorzystywany np. podczas prezentacji), sprzyja aktywnemu słuchaniu (oglądaniu) i równoczesnemu przetwarzaniu informacji już na tym pierwszym etapie. W przeciwieństwie do tradycyjnych notatek pozwala przekazać trudne rzeczy w łatwy sposób, upraszcza przekaz.

Notowanie wizualne jest polecane każdemu i na każdym etapie nauczania. Nie potrzeba tu specjalnego talentu, ponieważ w tej metodzie wykorzystuje się podstawowe kształty, a rysunki są bardzo schematyczne, choć oczywiście ktoś bardziej zaawansowany może wykonywać bardziej urozmaicone i skomplikowane notatki. Wystarczy posługiwać się kilkoma podstawowymi kształtami, aby narysować większość rzeczy – przykłady znajdziesz w załączniku nr 1.

Potrzebne materiały to papier (zeszyt lub luźne kartki) oraz pisaki, kredki, ołówki.

⌚ 5 minut

* K. Tolman, *Sketchnoting – co to jest?*,
<https://www.klaudiatolman.pl/sketchnoting-co-to-jest>

5. Przedstaw uczniom i uczennicom podstawowe kształty wykorzystywane w notowaniu wizualnym – załącznik nr 1.
6. Zadaj klasie pytanie kluczowe: Jak narysować kryzys wyobraźni?
7. Zaprosz młodzież do obejrzenia filmu, w którym zostało wykorzystane notowanie wizualne: *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://bit.ly/UczSięMówDziałaj> (5:50).
8. Zatrzymajcie się na moment przy zmianie klimatu, o której była mowa w materiale. Porozmawiaj z uczniami i uczennicami o tym, co wiedzą na temat tego zjawiska. Spytaj, czy coś w prezentowanym materiale ich poruszyło, zaskoczyło. Jakie mają odczucia z tym związane?
9. Zaprosz uczniów i uczennice do wykonania notatki wizualnej związanej z prezentowanym filmem – może dotyczyć całego materiału albo fragmentu filmu. Może to być coś, co będzie zachęcało rówieśników i rówieśniczki młodzieży, którą uczysz, do włączenia się w działania mające przeciwdziałać zmianie klimatu. Jeśli pracujecie online, niech uczestniczki i uczestnicy zajęć wykonają tę notatkę w domu,

⌚ 3 minuty

⌚ 1 minuta

⌚ 6 minut

⌚ 5 minut

⌚ 14 minut

a następnie zrobić jej zdjęcie lub zeskanować ją i udostępnić pozostałym osobom – np. na Padlecie, w specjalnym folderze stworzonym na Dysku Google, w waszej grupie na Facebooku itp. Jeśli pracujecie w szkolnej sali, możecie powiesić prace na tablicy. Warto zaprosić młodzież do wzajemnego komentowania swoich prac.

Jeśli w notatkach wizualnych przygotowanych przez twoich podopiecznych pojawiło się coś, co nie jest związane ze zmianą klimatu, np. smog, warto porozmawiać na ten temat. Nie wszystko, co dzieje się z naszym środowiskiem, wynika z tego zjawiska.

Podsumowanie

- 10.** Zaprosz uczniów i uczennice do podzielenia się refleksjami na temat tego sposobu notowania: co ich zaskoczyło, co było trudne, co łatwe, kto już stosuje tę metodę, komu się ona nie spodobała.

🕒 5 minut

Propozycje kontynuacji lekcji

Być może okaże się, że twoi uczniowie i uczennice wiedzą mało na temat zmiany klimatu lub poruszyło ich zagadnienie związane z kryzysem wyobraźni. Możesz zaproponować im rozmowę o tym na następnej lekcji. Warto byłoby poczytać na ten temat, może stworzyć potem notatkę, artykuł, które opublikujecie na stronie szkoły, w waszej gazetce, na fanpage'u, aby więcej osób usłyszało o wyzwaniu, jakie stoi przed całą ludzkością. Inspiracji możesz poszukać np. tutaj:

- E. Rybicka, *Biopolis – przyroda i miasto*, „Teksty Drugie” 2018, nr 2, <https://journals.openedition.org/td/8476>.
- Julia Fiedorczuk: *jaka jest rola naszych indywidualnych wyborów*, Ekopoetyka, 4.12.2020, <https://www.facebook.com/1521439714798047/videos/1505511249633641>.
- J. Fiedorczuk, G. Beltrán, *Ekopoetyka*, <http://ekopoetyka.com/2017/01/03/ekopoetyka>.

polecane teksty i materiały

- Miniserwis Centrum Edukacji Obywatelskiej *Klimat*, <https://globalna.ceo.org.pl/tematy/klimat>.
- Portal Ziemia na Rozdrożu, <https://ziemianarozdrozu.pl>.
- Portal Nauka o Klimacie, <https://naukaoklimacie.pl>.
- *Klimatyczne ABC*, red. M. Budziszewska, A. Kardaś, Z. Bohdanowicz, Warszawa 2021, <https://klimatyczneabc.uw.edu.pl>.
- Filmy Centrum Edukacji Obywatelskiej *Odpowiadaj na globalne wyzwania*, <https://bit.ly/FilmyCEOGlobalneWyzwania>.
- J. Godorowska, K. Dzięciołowska, *Jak uwrażliwiać uczniów i uczennice na wyzwania globalne?*, w: *Wychowanie to podstawa. Materiały dla nauczycieli i nauczycielek*, red. K. Grubek, E. Kędziorek, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, https://szkolatolerancji.ceo.org.pl/sites/szkolatolerancji.ceo.org.pl/files/ceo-wychowanie_to_podstawa_cz6_.pdf.

Zachęć innych nauczycieli i nauczycielki ze swojej szkoły do realizacji tematyki zmiany klimatu:

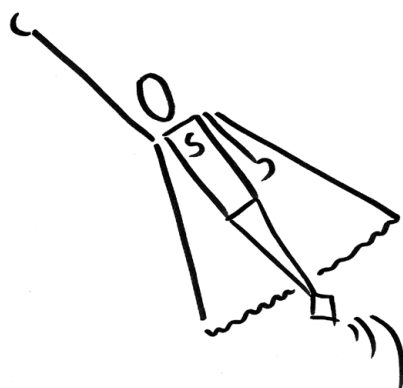
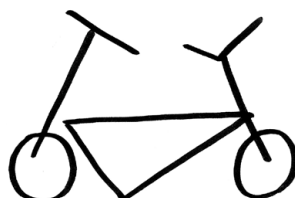
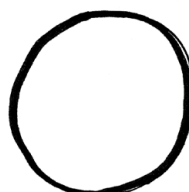
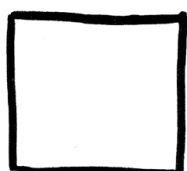
- Wyszukiwarka materiałów poświęconych zmianie klimatu, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://globalna.ceo.org.pl/materialy>.

załączniki

- Załącznik nr 1: Materiał pomocniczy – Podstawowe kształty wykorzystywane w notowaniu wizualnym

Załącznik nr 1

Materiał pomocniczy – Podstawowe kształty wykorzystywane w notowaniu wizualnym

UZMO

Scenariusz powstał w ramach programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Treść materiału wyraża wyłącznie poglądy autorów, autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o Unii Europejskiej opatrzonej informacją o prawach autorskich (więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>).

Autorka: Sylwia Międzybrodzka

Redakcja: Marta Jackowska-Uwadizu, Marta Kałużyńska

Korekta: Justyna Yiğitler

Opracowanie graficzne: Zofia Herbich

Rok publikacji: 2022

Zdjęcia:

Marcos Paulo Prado/Unsplash

Hannah Olinger/Unsplash

NeONBRAND/Unsplash